

C R O N I C A

Cărți, conferințe, congrese, expoziții

PENTRU SATUL ROMÂNESC. — Fundația Culturală Principele Carol a putut, din această primăvară, să-și reia prin voința regelui ei ctitor, munca de cultură întreruptă câțiva ani de împrejurări împotriva. Întâiul pas în lume a

Al doilea pas a fost organizarea echipelor regale studențești, trimise în zece sate din țară ca să lucreze timp de trei luni, în cadrul căminelor culturale locale, pentru cunoașterea și îndreptarea vieții țărănești. Fiecare echipă e alcătuită

M. S. Regele însoțit de miniștri, d-nii Emil Costinescu, Vasile Sassu și Manolescu-Strunga, urmăresc pe pragul Fundației Culturale Principele Carol, programul de lucru al echipelor regale studențești, înfățișat de directorul general, d-I D. Gusti

fost expoziția cărții pentru popor și copii, încadrată într'o expoziție mai largă, a programului și metodelor de lucru. A fost ca o întâie zi luminoasă de primăvară culturală.

dintr'un număr de studenți, cei puțin cinci, din ultimii ani de studii și de specialități deosebite: medicină, teologie, litere, drept. Programul de lucru, cu care ei pleacă, a fost alcătuit

de cei mai buni cunoscători în materie și cuprinde patru domenii: cultura sănătății, cultura muncii, cultura sufletească, moral-religioasă, și cultura minții. Specialiști de ajutor, medici umani, medici veterinari, ingineri agronomi, maestre de gospodărie, studenți dela Oficiul Național de Educație fizică, însoțesc tot timpul echipa, pentru îndrumarea și chezașia

turile acestei căi se găsea însuși Regele țării, încadrat de cele mai de seamă așezăminte științifice și culturale pe care le avem.

Din cuvântul regal rostit cu prilejul trimiterii la sate a echipelor, se vede mai limpede decât din orice alte documente spiritul de înaltă iubire de țaran și de țară și de bună gos-

Studenții își iau legământul

unei acțiuni atât de felurită și de grea de răspunderi. În alegerea satelor s'a căutat să nu lipsească, pentru bogăția experienței, nici provinciile istorice și nici regiunile geografice caracteristice, sate din Muntenia, Oltenia, Dobrogea, Moldova, Basarabia, Bucovina, Ardeal, Banat, și sate dela șes, dela apă, dela deal și dela munte, Stănești, Corbi, Nucșoara, de pe valea Doamnei din Muscel, Goicea Mare din Dolj, Nereju din Puna, Văcăreni din Tulcea, Năpădeni din Bălți, Sadova din Câmpulungul bucovinean, Leșu din Năsăud și Fibiș din Timiș. Indemnați de această pildă, Ministrul Agriculturii, d-l V. Sassu, a cerut să se cuprindă în aceste sate și Ferdinand I, fostul Caramurat din Constanța, iar subsecretarul de Stat dela acelaș departament, d-l Manolescu-Strunga, Brăniștenii sau Miron Costin din Roman. În acelaș timp Institutul Social Român din Banat lucra, după un program jumătate de monografie științifică și jumătate de acțiune culturală în Sâmboteni din Arad și în Belinț din Timiș, iar secțiile științifice ale Astei dela Cluj, în Măguri din Țara Moșilor. Lucrul la sate, pentru înțelegerea în formele și trebuințele ei de astăzi ca și pentru însănătoșirea vieții țaranului, intra astfel pe o nouă cale, iar la început-

podărie a trupului și minții, de care trebuie să se umple acești noi lucrători în ogoarele nedesfelenite și însetoșate:

«Țiu întâiu să vă mulțumesc pentru felul cum ați răspuns la apelul Meu. Sper că sunteți toți convingși de munca ce vi se cere. E adevărat că e o muncă de sacrificiu, dar trebuie să fiți convingși că este o muncă adânc rodnică și folositoare țării. Nu plecați acolo ca să faceți muncă de pradă, ci vă duceți în acele colțuri pierdute de țară ca să întreprindeți o lucrare de fiecare clipă, o lucrare migăloasă, dar o lucrare care trebuie să lase urme trainice în fiecare sat.

Dorința mea este ca după plecarea echipelor satul să fie, pe cât se poate transformat. Transformat ca exterior și transformat și ca viață intimă.

Fără a intra în detalii prea mari, detalii care vi se vor da prin programele lucrate și chibzuite de oameni cari cunosc această chestiune, vreau să indic două sau trei lucruri pe care le cred de toată importanța.

Din punct de vedere edilitar, o constatare tristă: când treci de pe drumul mare și ajungi în sat, în cele mai multe locuri găsești că drumul este stricat. Praful, de trei ori mai mult decât afară. Șanțurile pline de apă stagnantă. Niciun

poate. Garduri cad. Încât aici este o primă muncă de aspect exterior. Necurătenia este mare și mai nișări nu vedeți grădini, cu toate că fiecare sătean are un petec de pământ, câțiva metri pătrați prin care ar putea să înflorească întreg aspectul locuinței sale.

Aceasta din punct de vedere exterior.

Din punctul de vedere al locuinței săteanului: constatăm că în cele mai multe locuri nu se deschide fereastra, deci intri într'un aer îmbâcsit. Prima voastră datorie este de a face să priceapă fiecare că aerul nu este un dușman, ci este un prieten. De aci se leagă chestiunea curățeniei interioare a casei.

Sunt multe locuri, trebuie să mărturisesc, unde această curățenie există. Dar nu peste tot și probabil nu acolo unde veți fi trimiși voi, pentru că tocmai de aceea sunteți trimiși.

De chestiunea aceasta se leagă chestiunea curățeniei corporale a fiecăruia: Trebuie să învățăm cele mai elementare reguli de igienă, fizică și morală. Trebuie să învețe săteanul cum se lucrează și cât se lucrează, căci la noi se lucrează în timpul muncilor agricole și pe urmă, în cele mai multe locuri, restul anului se stă fără să se mai facă nimic. Este un lucru care duce la tot felul de păcate și în contra acestui lucru va trebui luptat.

În direcția muncii agricole, în direcția gospodăriei, rare sunt satele unde o să găsești de pildă, un coteț. Păsările sunt toate pe stradă, călcate de automobile; de unde ceartă, și de unde ură. Acest lucru se poate evita în felul cel mai simplu: construire de mici cotețe și hrana să se dea în curte, nu pe stradă.

Dacă vă indic aceste lucruri, este ca să vă arăt că munca voastră este o muncă de detaliu, așa cum vi s'a citit. Va trebui să treceți din casă în casă, să vorbiți cu fiecare, să-i îndrumați și sfătuiți. Voi nu veniți cu puterea pumnului; voi trebuie să veniți cu puterea inimii și puterea convingerii. Numai vorbind, arătând fiecăruia ceea ce trebuie să facă, îi veți putea îndruma.

Țiu să vă anunț că la sfârșitul acestor lucrări am hotărât să dau celor mai bune echipe câte un premiu. Celei dintâi 20.000 lei; celei de-a doua 15.000 lei și celei de-a treia 10.000 lei.

Când veți ajunge acolo, duceți satelor acestora toată dragostea Mea și tot sufletul Meu. Sper că dragostea Mea și sufletul pe care-l am pentru țară și țărani noștri vor putea să radieze în sufletul și dragostea pe care le veți pune în munca pe care v'o cer ».

ROMANE MACEDONENE — De multă vreme prin Macedonia românească nu mai porneau decât filologii. Era ca o mărturisire că aceste legendare pământuri nu mai însemnau pentru noi decât niște fenomene de limbă. Acum nu se mai duc nici filologii. Ei se mulțumesc să treacă Dunărea în Caliacra și în Durostor unde își pot face tot așa de bine studiile lor. Țândări din toată Macedonia se întâlnesc prin satele noi dobrogene, în portul argintat al munților cu zei și al unor străvechi blesteme. Macedonia românească a plecat în lume și și-a spart sălașele deacasă. Curând ea n'are să mai fie decât o amintire și un basm al neamului românesc.

Tocmai în zilele acestea, de înceată și neoprită destrămare, ne sosesc de-acolo două romane. E ca un îndoit suspin al

trecutului. Se cheamă unul « Ruva » și celălalt « Între două lumi », și au fost scrise de Marcu Beza. În amândouă Macedonia idilică și vitejească trăește încă odată, într'un zâmbet tainic de după borangicuri. Poate că atât în povestea Macedoneanului plecat în Europa la înalte învățături, se răsfrânge câte ceva din viața scriitorului. Printre atâtea din faptele cărții se simte tremurând firul autobiografic. Mama care pune flori la icoane și se gândește oftând la fiul de departe se prea poate să fie o mamă, nouă destul de cunoscută, școlarul din Bitolia îndrăgostit de profesorul lui încercat de literatură persană ca un pom de cireș cu floare, trebuie să fie cineva cu care am stat adineauri de vorbă și spunea din tinerețea lui lucruri cu desăvârșire asemănătoare. Oricum ar fi însă, romanele nu rămân numai în cadrul acesta mai mult strâmt și personal. Ele știu să se depășească pe sine și să ne vorbească deodată cu multe alte glasuri.

M. S. Regele în odaia Sa de lucru dela Fundație

Întâiu, toți scriitorii aceștia, cari de vreo cincizeci de ani ne vin din Macedonia și scriu în graiul nostru daco-roman, lăsând numai pentru vorba între ei, ca o limbă cu chee și hieratică, dialectul străbun, își iubesc atât de mult pământul unde s'au născut încât viața lor, la orice valuri ar fi supusă,

rămâne deapururi amestecată cu el. La Marcu Beza acest adevăr iese la lumină poate încă mai mult.

Plecat de-acasă de copil, așa cum s'a întâmplat și eroilor din « Ruva » și « Intre două lumi », el a trăit după liceul din Bitolia, la universitatea din București în zilele când era stăpânită de bătrânețle agere și armonice ale lui Maiorescu și

cum omul vorbește din mulțime cu glasul lui, dar fără să mai poată sau să vrea să se desfacă de ea. Povestea lui e povestea ei, care-i pune în mișcare limba și i-o ascultă alături de străini și mirată tot atât.

În al doilea rând, stilul și atmosfera acestor cărți aproape autobiografice, sunt cu totul altele decât la destăinuirile

M. S. Regele între studenții echipelor regale

a căpătat adânc pecetea lor. După aceea, mulți ani, toată tinerețea, a locuit în Londra, cu însărcinări consulare și diplomatice, unde îl trimisese marele critic, așa cum trimetea pe toți tinerii de nădejde, ca să le lărgescă orizontul și să-i ajute să secere din ei secerișurile pe care el le întrevăzuse. A scris în românește și a scris în englezește. A ajuns prin măsura, documentarea și hărnicia lui să fie primit în societatea literară londoneză, care nici astăzi, când stă la Ierusalim, sau tocmai pentru că stă acolo, într'un pământ sub mandat englez, nu-l poate crede plecat. Cum mai putea să lupte amintirea tot mai depărtată a satului macedonean cu tot acest val vârtej de lumi și strălucire de viață? Satul macedonean a fost mai tare. Toată viața și toată lumea de mai târziu a fost numai ca o apă, care curgea strânsă bine în albia de piatră luată de-acasă, lustruind-o și aurind-o cu desfășurarea ei când lină, când vijelioasă. Marcu Beza a rămas tot atât de macedonean astăzi, la aproape cincizeci de ani, cum era în întâia zi când a plecat din Clisura cea înaltă. Tot atât dacă nu mai mult, pentru că acum e plin de nostalgia care infioară și paginile celor două romane. Iată cum autobiografia se lărgeste ca să cuprindă un întreg popor și

obișnuite ale scriitorilor. Citiți, ca să vă dați seama mult mai ușor, decât din încercările mele de definire, aceste două romane macedonene. Limpezimea lor, făptura de lumină a oamenilor, scrisul curat și argintiu, ca un scris de dimineață cu tălângi pe văi, presimțul morții care nu turbură, sunt o moștenire elină sau mediterană. Noi trebuie să chinuim ca să ajungem până la seninul ei, pe când acești Macedoneni coboară cu ea din munții lor, ca un suman pe umeri, fără mânci și cu falduri jucăuși.

Un glas din Miazăzi vorbește, cu vorbele noastre, dar cu un suflet cum trebuie să fi fost al strămoșilor călători pe munți. E o poveste duioasă. Printre vorbele ei se aud căderi de izvoare.

GEORGE ALEXANDRU MATEI LA CINCIZECI DE ANI. — Credeam că am dreptul să pun ca titlu peste aceste câteva rânduri: Un artist român la Atena. Pe urmă m'am răsgândit. George Alexandru Matei, despre care vreau să scriu cu prilejul împlinirii de către artist a vârstei de cincizeci de ani, e mai mult și e mai puțin decât atât.

Răsfoesc frumoasa plachetă a lui René Reyle, publicată în capitala Greciei în nemțește: Pictorul George Alexandru Matei (Der Maler Georg Alexander Mathey) și mă încercă o părere de rău. E vorba în ea despre întâia impresie pe care pictorul a făcut-o asupra scriitorului, despre origina și despre arta lui, dela începuturi până la lucrările mai noi ateniene, dar

Marcu Beza

nici măcar din greșală n'am întâlnit cuvântul român. La sfârșit e o listă a operelor pictorului și o bibliografie a studiilor scrise despre el. Operele se găsesc în proprietatea Ministerului de culte al Prusiei, a colecțiilor de Stat din Berlin, Dresda, Wiesbaden și Plauen, a cabinetului de gravuri din Lipsca, a manufacturii de gobelinuri din München, în Casa d'Italia din Atena, dar nimic în mâini românești. Nimeni nu s'a gândit dela noi, și încă mai puțin o pinacotecă de artă modernă, să aibă o lucrare a unui artist plecat din România și ajuns la mare faimă în străinătate. Când am încercat să facem, scriitori și critici de artă, o legătură cu acest fiu uitat al țării, era puțin cam târziu. Noi aveam abia rostul să ciocnim în inima lui și să auzim dacă își mai aduce aminte, și ea a dat pe dinafară numai simțiri deacasă. Omul ne era încă foarte aproape, deși în douăzeci și mai bine de ani limba începea să-i șovăe, iar întreaga făptură căpătase o înfățișare tăioasă germanică. Dar din bibliografia, care are poate această scuză, că nu dă decât scrieri de sine stătătoare, broșuri și plachete, putea să nu lipsească cel puțin studiul foarte amănunțit a lui Oscar Walter Cisek din « Gândirea ».

Ascultați cum îl introduce biograful său: « Mathéy s'a născut în provincia romană Dacia și oricât de paradoxal ar

părea, el e prin aceasta un European apusean (Dacia n'a fost niciodată în Apusul Europei, de cât poate când e privită dela Atena!). El însuș e în inima lui pătruns de acest lucru, dovadă că, nu fără mândrie, a pus în frescele pe care le-a zugrăvit în Casa d'Italia, lângă numele său, calificativul « Cibirensis ».

Matei e sibian, de unde a plecat înainte de război în Austria și în Germania, ca să ajungă până la rostul universitar destul de strălucit, de profesor la Academia de arte grafice dela Lipsca. El crede că se trage dintr'o familie grecească din Sibiu, dar Grecii din Sibiu sunt ca și Bulgarii din Brașov, Aromâni călători din alte veacuri spre Transilvania. Astăzi Matei e căsătorit cu o pianistă greacă de talent și, prin ea, a ajuns locuitor al Atenei, unde i se pare, după cum îmi scrie, că și-a găsit patria sufletului și are să rămână pentru totdeauna. Grecul din el poate crede că prin potriveli ale vechilor zei, s'a putut însfârșit întoarce acasă, Ulise modern, rătăcit prin negurile Nordului.

Frescă din Casa d'Italia de George Alexandru Matei

Ceeace rămâne artistic, nu numai documentar adevărat, e că arta lui sub soarele sudic și în preajma Eladei de demult s'a îmbospătat deodată. Pictorul, care își lăsa cu anii colorile, ca să facă mai mult grafică și artă decorativă, s'a deșteptat cu toată puterea și s'a așezat, înviorat și eroic, în fața vieții.

Viața darnică față de cei cari o iubesc într'adevăr și exclusiv, l-a acoperit de răsplăți. Priviți pe această Tânără greacă, înaltă, subțire, cu privirea de dincolo de timp și cu nasul statuelor de marmoră găsite în temple; Grupul din Casa d'Italia treimea clasică odihnitoare, cu cădere de vesminte pline de lumină, cu amfore ca niște scuturi, cu coșuri de poame și cu snopi ca niște podoabe de frumusețe. E un

soare nou și o altă înțelegere a omului și a mediului. Prin pânze cântă un cântec îmbătat de tinerețe. Artistul s'a descoperit pe sine, adică o altă expresie.

Orice ar face însă, George Alexandru Matei e de-ai noștri. Nu se poate să n'o amintim, mai ales astăzi, la cincizeci de ani de când Sibiul l-a văzut născându-se și când îi aducem de fiecare an o floare de pe plaiurile lui vesele.

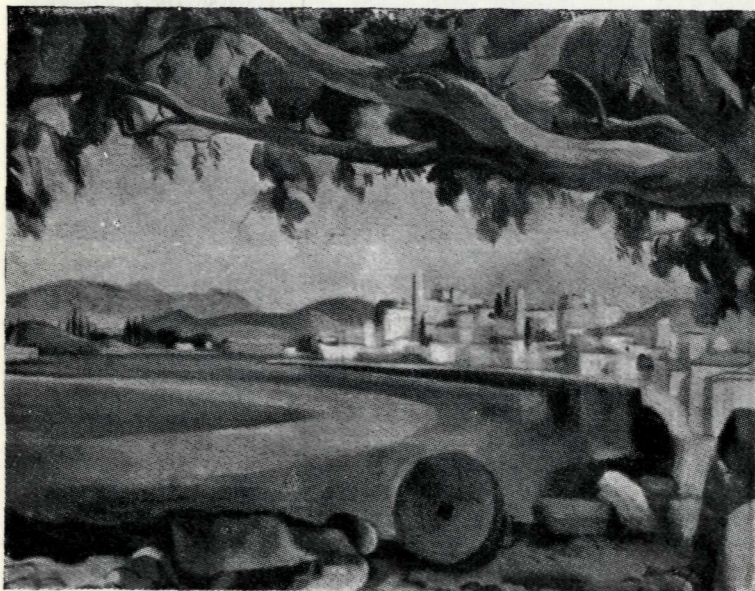
Turism, sport, educație fizică

ȚARA IN IMAGINI. — Cred că bucuria e deopotrivă, să umbli prin țară și să cauți, ori pictor ori fotograf fiind, oameni și locuri vrednice de păstrat în imagini sau să întorci

Academia Română are, între altele, în secția ei de stampe, un album moldovenesc de Bouquet, pentru care artistul, mai puțin norocos decât altădată, n'a putut găsi mijlocul să-l publice. E acolo o Moldovă mai puțin cunoscută de acum vreo nouăzeci de ani, cu o căutare deseori a exoticului, dar în atâtea rânduri cu o mare înțelegere, prin iubire și concentrare, a ceea ce e mai liniștit și veșnic. Ape și plaiuri, colțuri de pământ și câte o făptură neașteptată se întorc și întâmpină din acele pagini. Pe copertă sparge norii, tot atât de înfricoșată și de frumoasă ca în vestitele cuvinte din Amintirile din copilărie ale lui Ion Creangă, Cetatea Neamțului. Acesta e unul. Mai sunt și altele. Țara nu ne-a arătat încă toate înfățișările ei și din toate timpurile. Ea se prăfuește și se decolorează pe câte un raft de cetate a cărților și ne așteaptă s'o căutăm.

Una din cele mai frumoase colecții de fotografii pe care am văzut-o numai decît după războiu este aceea a lui Bălan dela Cernăuți. Trebuie să fi fost prin 1920 și fusese adusă în mai multe volume la un Minister nou înființat din București, ca să fie prețuită și luată. Prețuită nu știu dacă a fost, dar de luat n'a luat-o nimeni și când am regăsit-o intrată în inventarul Bibliotecii Universității din Capitala Bucovinei, am simțit o bucurie, după atâția ani, ca și cum ar

fi fost rătăcită încă de pe atunci și așa fi descoperit-o eu. În mare parte colecția păstrează și ne pune sub ochi o Bucovină scumpă și hieratică. Nicăieri nu strălucesc din toate pietrele lor ca aici, cele mai rare odoare ale mănăstirilor lui Ștefan cel Mare, Petru Rareș și Movilă. Aerul cusut de degetele mâinilor ei bizantine de Maria din Mangop, cel care stă astăzi, puțin cam târziu pus sub cheie, în tezaurul dela Putna, nu mai are decît aici toate mărgăritarele lui. Dincolo unele din ele au călătorit prin sat. Alături de «Privești românești», care pun împreună numai un mic număr din fotografiile făcute la Direcția Presei și Informațiilor de fotografii Vesa de sub conducerea scriitorului și drumețului Bădăuță, și alături de «România» marelui artist fotograf german Hielscher, ieșită de curând, Bălan nu scade cătuși de puțin. Ceilalți urmăresc să cuprindă toată țara în imagini și atunci trebuie să aleagă din ea ceea ce e mai reprezentativ, adică de multe ori să se repete și să ne poarte pe dinaintea aceluiași lucruri cunoscute. Niciun fotograf n'a îndrăznit să pună la cale o expediție fotografică în România și să nu înceapă cu locurile cele mai umblate și care-i vin pe

Port grecesc de *George Alexandru Matei*

încet foile unei cărți și să te silești să-ți aduci aminte înaintea ilustrațiilor ei, de drumuri și de întâmplări când le-ai cunoscut. Poate chiar că bucuria de-a doua e mai vie decît cea dintâi, pentru că nimic de-afară nu te tulbură și pentru că toate acele imagini nu mai sunt undeva în lume, ci în sufletul tău.

Sunt cam o sută de ani de când începem să avem mai multe vești ilustrative despre țară, oameni și monumente, cu un interes de document și altul, și mai ales altminteri schițat, decît arta caligrafică și miniaturistică a unei cărți sfinte scrise și împodobite de mână cu chipuri, curți domnești și mănăstiri, sau a unui perete de biserică cu titorii în genunchi. Călătorii streini, cari pe acea vreme se înmulțeau, aveau grijă să ia cu ei și desenatori. O întreagă literatură de călătorie și colecții de desene, care uneori sunt de artă și au dat un loc în istoria plăsticii autorilor lor, ne-au îmbogățit bibliotecile și puțința să vedem astăzi aveau trecut. Cele mai multe din cărți și desene s'au popularizat și au ieșit în nenumărate ediții la noi și în streinătate. Dar cine își ia osteneala să intre în marile biblioteci și să întrebe, mai găsește de atunci și manuscrise sau inedite.

buze streinului oridecâteori rostește numele țării, Valea Pravei, Castelul Peleş, Mănăstirea Horez, Curtea de Argeș, O plută pe Bistrița, Ceahlăul. Bălan, care se mărginește la o regiune, așa cum se mărginește, cu scopuri mai negustorești, Fischer dela Sibiu, la Transilvania, poate să se multiplice și să adâncească. Documentul lui e mult mai inedit și interesul la el mereu treaz. Incercați ceea ce poate să dea o asemenea colecție, într'un jeț bătrân al Bibliotecii Universității din Cernăuți, pe când bibliotecarii și custozii trec în vârful degetelor ca să nu tulbure, nu citirea, pentrucă ochiul lor expert a deosebit despre ce e vorba, ci zâmbetul celui care s'a afundat în frumusețile Bucovinei.

Dar, dacă mergând dela o colecție de vederi în toată țara la aceea care vrea să oglindească numai una din provinciile ei, dăm de lucruri neașteptate și care apropiu de viață, de acele lucruri pe care n'avem să le mai vedem a doua oară, vorba poetului romantic francez, cu cât trebuie să fie mai puternică această impresie când colecția e în stare să individualizeze și mai mult. Am avut în mână zilele acestea un album cu vederi din județul Rădăuți. Ii zice chiar «Județul Rădăuți în imagini» și a fost scos de un profesor și de un fotograf amator din orașul cu acelaș nume. (Profesorul e fostul prefect al județului, d-l I. Vișan. de fel din Putna, iar fotograficul, e directorul Casei locale a Asigurărilor Sociale, d-l Carol Krepler).

Albumul nu face parte din seria binevenită, tot mai des întâlnită și trecătoare a prospectelor de turism, care încearcă să atragă într'un ținut și unde vederea e sărbătorească și căutată ca o fotografie de proaspeți însurăței oprind, după binecuvântarea preotului, careta cu panglicuțe și moțuri albe ca florile de salcie, dela biciu până la roți, ca să se fotografieze pentru întâia oară împreună. Cel mai nou dintre aceste prospecte ni-l trimite județul Neamț, chemându-ne în singurătățile lui de văi cu ape repezi, de munți și de mănăstiri, și e încărcat de vederi, de hărți și de stilul cald, o treime cronicească, o altă treime de cărți sfinte și încă o treime de plăș limbă dulce, în care cei ce-l cunosc regăsesc pe preotul Matasă, cu atâtea merite pentru o organizare drumețească a celui mai iubit, mai umblat și mai lăsat cu toate acestea la mijloacele lui naturale aproape din vremea culegătorilor de poezie populară dela 1848, dintre județele Moldovei. E vorba aici cu totul de altceva. Lucrarea e tot pe atât documentară pe cât e de artă, sau a vrut să fie documentară numai întrucât a putut să se păstreze de artă. E întâia colecție de vederi, alcătuind un tot și fără să întârzie prea mult ca Bălan, la amănunte aproape de arhivă de comisie a monumentelor istorice, care ne vine din altă parte decât din București și e vrednică să fie amintită după Bădăuți și Hielscher.

Acum câțiva ani Fundația Culturală Principele Carol încercase să ia inițiativa unei culegeri de documente în imagini din toată țara, repartizate pe județe. Lucrul n'a mers atunci. El era gândit mai ales pentru noi și pentru păstrarea atâtor înfățișări care, dacă nu se pierd toate, se schimbă cu timpul. Mai târziu, serviciul de Stat, care avea sarcina legăturilor de informație cu streinătatea, biruit de multele cereri, și-a organizat singur o secție de fotografie. Rezultatele activității ei le cunoaștem cu toții și sunt dintre cele mai binefăcătoare. Ne îndreptăm spre o arhivă sau o bibliotecă a fotografiilor și a filmelor cu vederi din România și care se va putea numi Țara în imagini. Ea va fi mai ușor vorbitoare încă decât biblioteca

de cărți și va fi cea mai bună școală nu numai de documentare, dar de iubire a pământului românesc.

«Județul Rădăuți în imagini» are și însemnătatea unui început a ceea ce trebuie să fie. Dacă ne închipuim 71 de albume, care să cuprindă între 150 și 200 de vederi îngrijite, ca acesta, albume ușor realizabile fiecare în parte, iată acea Țară în imagini. Ea s'ar putea avea, la un cuvânt dat, într'un singur an. Deschideți împreună cu mine acest album, ca să vă faceți o părere de ceea ce ar însemna celelalte și toate la un loc pentru cunoașterea, pentru îndemnul de plecare la drum în căutarea uneia sau alteia din frumusețile întâlnite acolo și pentru iubirea întregului, cu locuri, oameni și isprăvi ale mâinilor lor, care este țara.

Județul Rădăuți ni-e aproape tuturor, mai ales pentrucă i-a fost dat între toate să adăpostească Mănăstirea Putna și locul de odihnă sub cea piatră înflorită a marelui Ștefan. Albumul începe, simțind sub ce stele s'a născut, cu poarta subțire, deschisă pentru oaspeți, cum a stat deschisă pentru istorie, și pe care se intră în curtea înaltei ctitorii domnești. Nicio pictură gândită și căptușită cu sufletul culorilor de un artist, n'ar fi putut să iasă mai simplă și mai evocatoare. Trebuie să fie toamnă, cu crăci goale de foioase peste turnulețul sub cruce, ca o turlă. Toate au culoarea galbenă, a aurului și a amintirilor. Numai departe în zarea satului și apoi ghiciți pe muntele dimpotrivă se arată întunecați molizii. Soarele pune pe un zid alb câteva umbre calde de tulpini de copaci nevăzuți. De jur împrejur se simt martori, vegetali și omenești, cari nu vor să se arate. Toată compoziția nu e decât o singură așteptare. E Bucovina sfântă și în odăjdii.

Iată apoi tabloul Nr. 5, Dealul Leahului dela Voitinel. E Bucovina idilică, vesela grădină. Numai Grigorescu, și nimeni dela el, a prins la fel sufletul moale și catifelat al locurilor, cu o trebuință de vis și de uitare de sine în lumină. În stânga sunt trei tulpini de copaci goi din aceeaș primăvară, înșirați și ducându-se, într'o perspectivă de scădere în lungul unei poteci. Intre ei și poteca, tremurată puțin, e un fel de șanț pe care pasc junci pătate ca și cum ar fi scăldate de soare. Doi ciobănei trântiți într'o rână și cu pălărioarele rotunde pe ochi, se uită la noi, văzându-ne fără să fie văzuți. Trei fire de umbră, ridicând și coborând, ca într'o pălpăire, după nepotrivelile pajștei, zăbrelesc iarba. Ele pleacă dela rădăcina copacilor goi, ca niște izvoare, și trec printre vite și oameni. La jumătatea vederii pământul se scufundă repede și lasă să se arate o întreagă vale, care trebuie să fie a Sucevei, cu chenarul înalt și nelipsit din fund al dealurilor bucovinene.

Și iată în sfârșit Muntele Greblena, spre Valea Ceremușului, Bucovina posomorâtă și pietroasă. Satele au pierit și abia a rămas omul singuratic. Suntem printre sălașele huțule. Pe acolo nu poți să ajungi decât călare sau pe jos. Mi-aduc aminte de o expediție la Câmpulungul depe Ceremuș, la care i se mai zice pe hărțile mai vechi Câmpulungul Rus, dintr'o primăvară când din nou apa Putilei rupsesse toate podurile și malurile cu ele. Calul huțul, cu șeava de lemn care după zece ore de mers la deal și la vale se mută de pe spinarea animalului în carnea și oasele omului, nechiază slab cu capul pe sus, și din adâncături de munte și de după perdele de brazi răspund alte nechezături de cai nevăzuți. Ce herghelii domnești de umbră pășunează pe aici și așteaptă numai un țipăt de tulnic pentrucă să pornească de pretutindeni în galop și cu coamele în vânt la pârjolul Pocuței? Preotul din Câmpulung,

preot de sat huțul, huțulizat și el, de și e dintr'o veche familie românească de pe Prut, știe să spuie din vechi hrisoave că Ștefan, când a zidit Putna și a gospodărit-o pentru sfinții părinți, scriitorii de cronici și paznici de morminte domnești, ar fi chemat și Huțuli dela acest Câmpulung Rusc, jitari, portari și lemnari. Oamenii cari s'au strâns împrejur și ascultă sub pălăria lor cu streășină adâncă, zâmbesc parcă ar înțelege, deși nu ne pricep deloc limba. Unii din ei n'au coborât nici până la marginea podișului înalt pe care locuiesc împreună cu caii lor, ca să vadă măcar, cuibăreala de sate vesele albe și roșii, așezate pe văi și urmându-le încolăciturile ca mărgelele pe un fir. Țara e veche și neschimbată ca acum patru și cinci sute de ani, când se întemeia Moldova și cei mai mari Domni ai ei chemau meșteri ca să ridice bisericile cele mai frumoase ale micului nostru Răsărit.

De pe altă foaie ne privește stema acestor Domni, capul de bour, tăiat în piatră, cu soare și lună deasupra și cu steaua între coarne, împodobit și cu alte semne heraldice, flori de crin și cruci, și închis într'o inscripție cu patru sâni ca niște bolți, plini de o scriere subțire slavonă. El a rămas încă să facă de pază în turnul dela intrarea în mănăstirea Putnei. Alți bouri, cum e cel din Cetatea Albă, au luat drumul altor țări și al muzeelor Odesei; acesta nu s'a mișcat de lângă mormântul lui Ștefan și ne înfioară și astăzi, cu aceeaș măreție și taină.

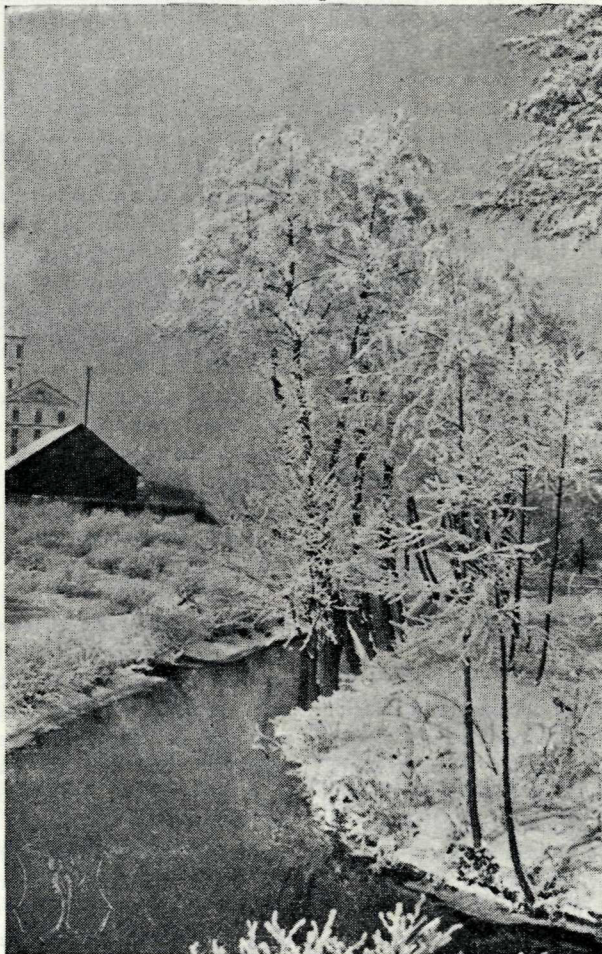
După locuri și după trecut, care sunt mai mult decât noi, vin oamenii și îndeletnicirile lor. Cea mai frumoasă vedere e aceea dela Marginea, satul din drumul Suceviței. Se chiamă «La munca câmpului» și aduce numaidecât aminte de Millet și de țărani lui aplecați pe brazdă când se aude sunând departe Angelus, dar nu se poate auzi purtat de aer, ci trebuie să răsună în ei și în pacea gândurilor lor. Iată, flăcăii și fetele, Duminica, în cojocelile cunoscute, fără mâneci, închenărate cu lână de miel negru, gospodarii la târg, ciobanii în stână sau între oi,

lemnarul la căruțele și scările lui, olarii la roată sau la târg între străchini și câni, crescătorii de vite între cai și vaci, piuarul la piuă, pădurarul pe lângă sania cu butuci. E o Bucovina la treabă, din zori până în seară, dar care și-a păstrat portul străvechiu și răura încă de aceea de istorie.

Rădăuțul însuși, orașul din luncă de 17.000 de locuitori, ne arată ca un loc de adunare Biserica lui Bogdan Vodă, cu mormintele întâilor Mușatini, așezate în jurul naosului, în perete, ca niște lavițe de piatră, cu câte un nume deasupra, care a avut o viață de strălucire și de vitejie înainte de 1400. Clopotnița stă deoparte, singură rămasă din vreun zid de împrejmuire astăzi surpat. Duminica băeți ștregari, cari nu mai încap la slujbă, se iau la întrecere ca să izbească prin ferestrele fără obloane, în clopotele spânzurate de grinzi și care se uită afară ca niște vite puse la iesle de aramă. Atunci arama plânge și vântul se oprește puțin în plopii rotați din apropiere.

Pe-aici pe-aproape e Volovățul, unde și-a oprit caii Bogdan Vodă, când coborât în aceste părți din Maramureș și-a aruncat întâia privire ageră asupra Țării-de-sus așternută la picioarele lui. E cel mai vechiu sat istoric, leagăn al Moldovei, cu biserica pomenită în hârtii de demult a întâiului Voevod și pe locul căreia Ștefan cel Mare a zidit locaș de piatră, în cinstea întemeietorului. Ușa e adâncă și ferestrele înalte cu muche gotică. E pe un tâpșan, la o parte de drum și încă odată ascunsă de copaci. La liturghiile ei trebuie să se adune uneori și oamenii din alte vremuri, cu Voevozi tăcuți printre ei.

«Județul Rădăuți în imagini» aduce toate aceste vederi și gânduri. Celelalte județe, care trebuie să-l urmeze, sunt datorate să caute la fel ceea ce le dă o înfățișare și un drept la mândrie proprie între semenele lor. Atunci țara ni se va descoperi cu o bogăție fără sfârșit și pe deasupra ei va pluti ca un cântec făcut din toate aceste glasuri.

Lunca Sucevei la Dornești, sub promoroacă (Foto Krepler)

INSTITUTUL SOCIAL ROMÂN

POLITICA CULTURII (N. Iorga, G. Brătianu, Dragoș Protopopescu, N. Bagdasar, M. Sanielevici, Al. Cludian, P. P. Panaitescu, Traian Brăileanu, D. I. Suchianu, G. G. Antonescu, M. Ralea, F. Ștefănescu-Goangă, C. Kirițescu, C. Rădulescu-Motru, G. Ionescu-Sisești, V. Vâlcovici, Paul Negulescu, V. N. Madgearu, P. Andrei, Mircea Djuvara, I. Petrovici, E. Racoviță, Emanoil Bucuța, I. Simionescu, Ion Marin Sadoveanu, G. Breazul, Tudor Vianu, Eugen Filoti, Fr. Müller, D. Gusti) 558 pag. Lei 400.

TRANSILVANIA BANATUL, CRIȘANA, MARAMUREȘUL 1918—1928

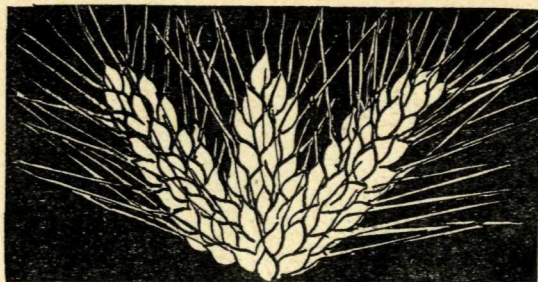
O monografie puternică a pământurilor românești alipite țării prin hotărîrea Adunării dela Alba-Iulia, cu prilejul împlinirii a zece ani dela acest fapt. Scrisă de cei mai buni cunoscători ai problemelor și îmbrățișând toate domeniile, istoric, cosmologic, economic, etnografic și social, administrativ, cultural, 1582 de pagini în trei mari volume, cu nenumărate planșe în afară de text, diagrame, hărți, ilustrații, reproduceri colorate.

Prețul celor trei volume 2000 lei (la administrația «Boabelor de Grâu»)

Vor apărea în curând în editura *Boabe de Grâu* și în conlucrare cu P. E. N. clubul român:

SĂLIȘTENCELE, Povestire de *Coloman Mikszath*
din ungurește de *A. Todor*, cu desene de *Demian*.

Din cuprinsul numerelor viitoare: Biblioteca Brukenthal; Bathyanaeum din Alba Iulia; Colegiul Bethlen din Aiud; Școala de arhitectură din București; Conservatorul din București; Școala de arte frumoase din București; Colecția de artă dr. I. Cantacuzino; Fabrica de hârtie Bușteni; Așezămintele muncitorești; Societatea Scriitorilor Români (S. S. R.); Societatea femeilor ortodoxe; Cercetășia; S. K. V. (Societatea carpatină ardeleană); Liga Navală; Muzeul de artă bisericească; Muzeul Kalinderu; Muzeul Țării din Cernăuți; Arhivele Statului din Chișinău; Muzeul săcuiesc din Sfântu Gheorghe; Muzeul Geologic; Coloana Traiană; Sarmisegetuza; Adam Klissi; Castelul Mogoșoaia; Castelul Kemeny de pe Mureș; Conacul Ciocănești; Cetățile țărănești săsești; Mitropolia din București; Catedrala metropolitană din Sibiu; Palatul metropolitan din Cernăuți; Biserica românească din Sofia; Urme românești la Meteora; Turnu-Severin; Delta; Valea Prahovei; Dunărea noastră; Piatra Craiului; Mangalia; Un sat din Basarabia (Cornova); Copacul românesc.

PUBLICAȚIILE EDUCAȚIEI POPORULUI

B O A B E D E G R Â U

Revistă ilustrată lunară de cultură

REDAȚIA: DIRECȚIA EDUCAȚIEI POPORULUI
BUCUREȘTI II. — Strada General Berthelot Nr. 28

ADMINISTRAȚIA: IMPRIMERIA NAȚIONALĂ
BUCUREȘTI V. — Calea Șerban Vodă Nr. 133—135

ABONAMENTUL ANUAL 280 LEI. — UN NUMĂR 25 LEI

NOȚI LA HANUL DIN ANTIMOVO

cronică-roman de *Jordan Iovcov*, din bulgărește
de *V. C. Hrisicu*, cu desene de *I. Teodorescu-Sion*.

202 PAGINI, PREȚUL 50 LEI

S T Â N C A R O Ș I E

ROMANUL FOTINIEI SANDRIS, de *GR. XENOPOULOS*,
din grecește de *ANTON MISTACHIDE*, cu desene de *I. TEO-*

DORESCU-SION, 230 PAGINI, PREȚUL 50 LEI

R U V A

ÎN TRE DOUĂ LUMI

DOUĂ ROMANE MACEDONENE DE *MARCU BEZA*,
CU REPRODUCERI DUPĂ CĂLĂTORI VECHI ENGLEZI,

183 PAGINI, PREȚUL 50 LEI

CATALOGUL BIBLIOTECII POPULARE

CU UN CUVÂNT ÎNAINTE DE *D. GUSTI*, 112 PAGINI, 20 LEI

PROGRAM DE LUCRU

PENTRU

ACȚIUNEA CULTURALĂ

CU UN CUVÂNT ÎNAINTE DE *D. GUSTI*, 131 PAGINI, 20 LEI

ALEXANDRU-CEL-BUN

LA CINCI SUTE DE ANI DELA MOARTEA LUI
DE *P. P. PANAITESCU*, 20 LEI

PREȚUL LEI 25

MONITORUL OFICIAL
ȘI IMPRIMERIILE STATULUI
IMPRIMERIA NAȚIONALĂ
BUCUREȘTI 1934